

Inleiding

Sinds medio jaren 1980 wordt door SOVON de aantalontwikkeling van de Nederlandse broedvogels gevolgd. Door middel van steekproeven wordt gestreefd naar een landdekkend overzicht. Bij het Broedvogel Monitoring Project, kortweg BMP, wordt een betrekkelijk klein gebied (10-250ha.) bemonsterd op alle aanwezige broedvogels. In de praktijk betekent dat jarenlang in dezelfde vaste gebieden tellen volgens vastgestelde procedures. Ten einde tot een representatieve en betrouwbare schatting te komen van de landelijke aantallen, dienen de plots alle landschapstypen te dekken. In 2004 werd gestart met een proefvlak in Saeftinghe (deelgebied 7) voor het biotoop brakwaterschor. In 2006 werd het aantal plots uitgebreid tot vier, met in totaal 161ha., ofwel 7.2% van het begroeide deel. In de toekomst is het de bedoeling om nog een vijfde plot in te brengen met veel riet, in het oosten. Voorlopig ontbreekt hiervoor de mankracht. Om dit project op lange termijn te kunnen volhouden, is een kleine werkgroep opgericht, BMP Saeftinghe, die opereert onder de vleugels van de Vogelwerkgroep van Natuurbeschermingsvereniging OZVI De Steltkluit, met medewerking van Stichting Het Zeeuwse Landschap, de beheerder van het gebied. In 2009 zijn wederom alle vier de telgebieden geïnventariseerd.

Gebied

(de luchtfoto's zijn ontleend aan Google-earth)

Het Verdrongen Land van Saeftinghe is een getijdengebied binnen het estuarium van de Westerschelde. Twee maal daags loopt het gebied vol met water (hoogwater) en twee maal daags valt het grootste gedeelte droog (laagwater). De tijden waarop dat gebeurt, schuiven dagelijks een vijftigtal minuten op. Daarbij is er dagelijks een relatief hoog hoogwater en een lager hoogwater. De waterstanden variëren er van dag op dag met twee keer per maand een doodtij (laag hoogwater) en een springtij (hoog hoogwater). Het verschil tussen hoogwaterspringtij en hoogwaterdoodtij bedraagt gemiddeld een meter. Het tijverschil varieert tussen 4.5 en 6 meter. Bovendien kan de wind hier nog gemakkelijk tot een meter afhalen of bijtellen. Dit alles geeft beperkingen met betrekking tot de betreding. Het gevolg is dat Saeftinghe niet te inventariseren is als elk willekeurig ander gebied

- op voor vogels gunstige tijden zoals een uur voor zonopkomst tot enkele uren daarna
- volgens vaste routes en
- door telkens op een andere plaats de route te beginnen.

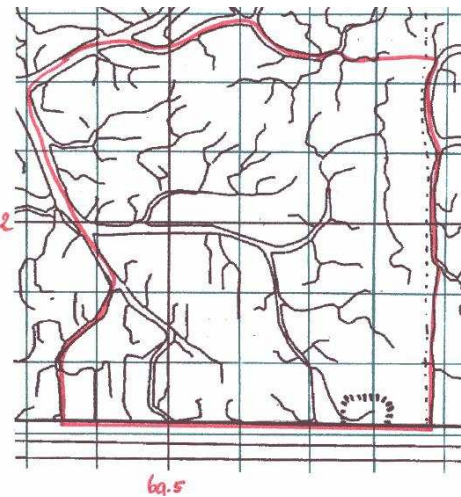
Betreding is niet zonder gevaar en een goede kennis van zowel het terrein als van het getij zijn van groot belang. Met name bij nachtelijke bezoeken of overtijen (bij hoogwater in het gebied overblijven) dient dit niet onderschat te worden.

Gebied 3A (30 ha.)

In dit relatief kleine plot vinden we een overgang van intensief begraasd en vertrapt schor – met bulten-slenken-systeem - naar extensief begraasd. Rondom de vluchtheuvel en langs de dijk is de begrazing intensief. De noordwestelijke helft wordt veel minder begraasd en hier vinden we een relatief oud reliëfrijk schorren-

landschap van kommen met zeebies en zeeaster en hoge met strandkweek begroeide oeverwallen. Hier ligt ook een rietveld. Meer en meer steken rietplukken de kop op. Verder liggen tegen de dijk restanten van kweldergrasweiden met daartussen, door de herders in het verleden, haaks op de dijk, gegraven afwateringsslootjes.

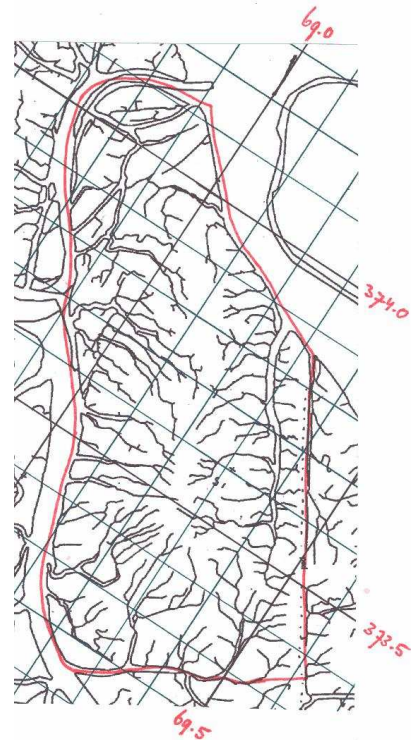
Het gebied wordt regelmatig bij excursies doorkruist of gepasseerd. Een onregelmatig gebruikt pad loopt van het noordoosten naar het zuidwesten. Van het getij heeft men weinig last. Tijdens de twee uur rondom HW is er enige hinder doch dan kan er vanaf de Rijksdam en de

Scheldedijk worden geïnventariseerd. Na de broedtijd van 2006 is de betonglooing van de dijk omgezet in een groen talud. Daartoe is circa 15 meter schor opgeofferd. Een smalle strook langs de dijk van nog eens 15 meter is daarna vlakgetrokken. Dit gedeelte is inmiddels door de vegetatie heroverd.

Gebied 7A (39 ha.)

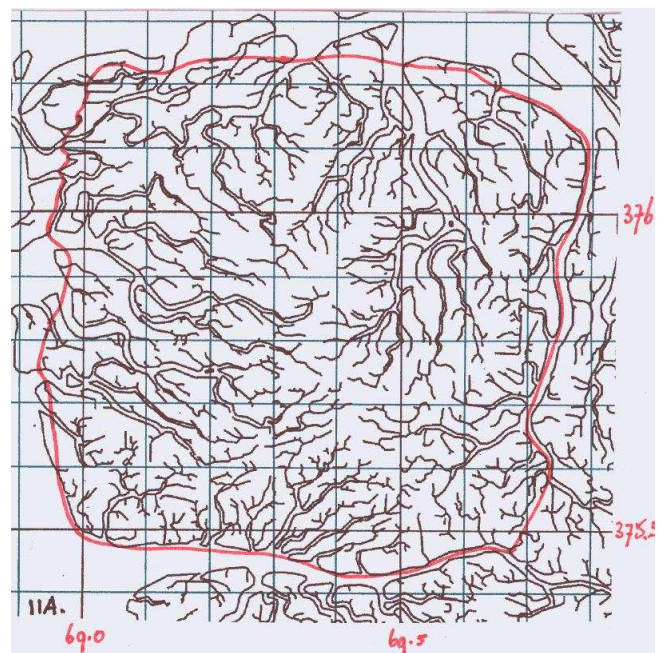

Dit gebied is verpacht voor begrazing met koeien maar in de praktijk komen die hier niet. De noordelijke helft en de Rijksdam worden intensief gebruikt bij excursies en hier liggen diverse paden. In het zuiden en oosten is er het normale patroon van komen, oeverwallen en tamelijk diepe modderige geulen. In de lengterichting ligt een uitgestrekt kommengebied (waterscheiding) met veel zeebies en zeeaster. De noordelijke helft heeft een vrij jonge schorvegetatie – zeebies en zeeaster – en wordt doorsneden met ondiepe meer zandige geulen. Aan de kant van de IJskelder is veel afslag. In het gebied schieten meer en meer rietplukken op. Twee hiervan, met een wat grotere omvang, zijn nu enkele decennia oud. Het gebied is licht tij-afhankelijk. Slechts tijdens de twee uur rondom HW is men gehinderd. Men kan dan vanaf de Rijksdam inventariseren of juist de waterscheiding aanpakken.

Gebied 11A (60 ha.)

11A maakt deel uit van de Marlemontse Plaat en grenst direct aan de Westerschelde. De noordelijke en westelijke randen staan sinds een jaar of tien sterk aan erosie bloot. Afgelopen winter was er plaatselijk tot tien meter afslag. Het is een oud schorregebied met uitgestrekte kommen in het midden maar ook flinke geulensystemen met overwegend zandige bodems. Het gebied wordt niet beweide en incidenteel (voornamelijk langs de westrand) bezocht door excursies. Er zijn diverse rietplukken die zich langzaam uitbreiden en elk jaar komen er wel enkele bij. Gedurende het winterhalfjaar worden er op deze plaat grote en/of kleine veekpakketten afgezet. Ditmaal waren de pakketten klein en lagen erg verspreid. Het veek van vorig jaar was vol-

ledig verdwenen en ter plaatse lagen kale bodems die overigens snel terug begroeid raakten. Gebied

11 is sterk getij-afhankelijk en ligt op ongeveer 1.5 uur loopafstand van Emmadorp.

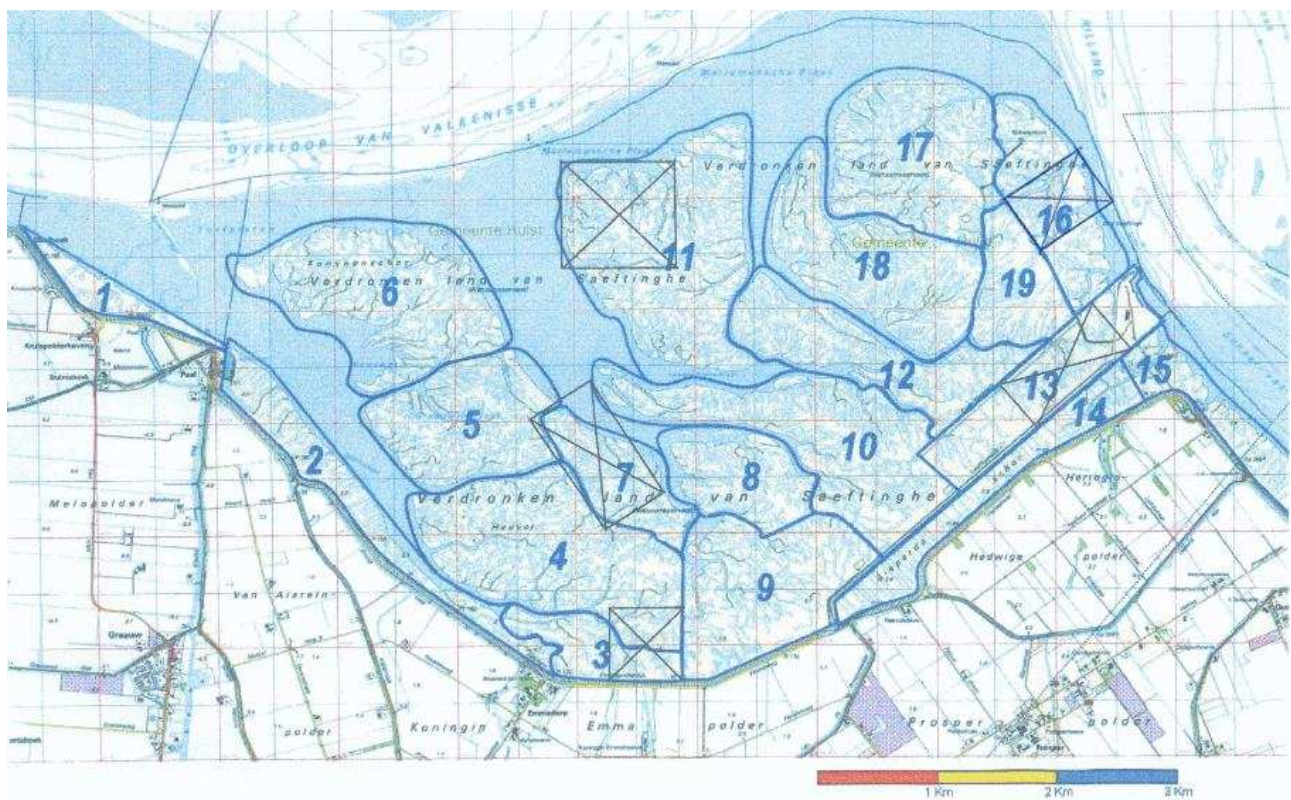
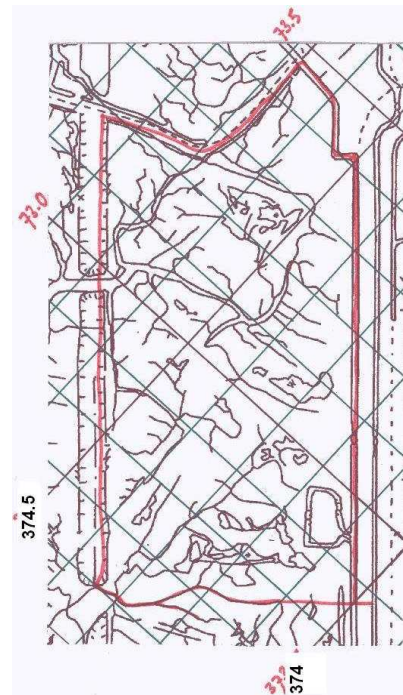
In 2009 waren de mogelijkheden om de IJskelder over te steken iets beter dan het jaar ervoor: dit kon nu ongeveer 3 uur na HW. Hierdoor was er ruim voldoende tijd (ongeveer 5.5 uur) om rond LW het gebied te in-

ventariseren en tijdig de Rijksdam te bereiken tegen het volgende HW. Omstreeks doottij is het gebied tijdens HW goed te inventariseren vanuit het centrale kommenstelsel.

Gebied 13A (32 ha.)

13A maakt deel uit van het intensief met koeien beweidde lichtbrakke deel van Saeftinghe tussen de Gasdam en de Zanddam. De Zanddam is te beschouwen als een uitgestrekte, hoge, zandige en droge oeverwal. Er zijn hier geen excursies. De grasmat is er overwegend kort. De oeverwallen zijn laag met daartussen modderige kommen (met of zonder zeebies) en plassen met stagnerend water die tijdens een doottijperiode geheel kunnen opdrogen. Bovendien neemt het aantal rietplukken toe. Tegen de Gasdam ligt aan de westkant een vlucht-heuvel. Het pakket dood aangespoeld plantenmateriaal (veek) tegen de Gasdam was dit jaar aanzienlijk minder uitgebreid en dik dan voorgaande jaren. Het gebied is vrijwel tij-onafhankelijk en bij HW gemakkelijk te inventariseren vanaf de Zanddam, Dam naar de Noord en de Gasdam.

Het Verdronken Land van Saeftinghe met ligging van telgebieden en BMP- plots

Werkwijze

Gezien de ervaringen in voorgaande jaren werden in maart geen tellingen verricht. Door het zeer rustige weer liep het ditmaal wel los met het springtij in deze maand en gingen hierdoor nauwelijks legfels verloren. Dit had als gevolg dat de ganzen en wilde eenden er vroeg bij waren. Toch bleken de tellingen van begin en half april dit ruim te ondervangen. De inventarisatieperiode liep tot en met half juli. Met uitzondering van plot 11 is elk plot gedurende die periode minimaal acht maal geïnventariseerd. Alhoewel facultatief, wordt in

elk plot gestreefd naar minimaal één nachtelijke telling met behulp van geluidsapparatuur. Dit is alleen in plot 3A gebeurd. In de andere telgebieden is het, ondanks twee weken met zeer warme zwoele zomeravonden eind juni en begin juli, door niemand opgepakt. Gezien de resultaten die tot nu toe met nachtelijke tellingen zijn verkregen, is het wenselijk hier in de toekomst meer aandacht aan te besteden voor zover mogelijk en haalbaar.

Er werd gewerkt volgens een rooster dat was opgesteld aan de hand van de persoonlijke voorkeuren, vogelkennis en de getijdentabel 2009 van Bath. Daarbij werd uitgegaan van twee tellingen per maand binnen een achtdaagse periode, met drie dagen in het weekeind. Eén periode viel in de eerste helft en één gedurende de tweede helft van de maand. Binnen elk van die telperiodes viel ten minste eenmaal – gedurende de tweede helft - het eerste laagwater in de vroege ochtend. De eerste helft van elke telperiode maakte deel uit van een dootijperiode. Jammer genoeg is de halfjuni-telling van 11A niet uitgevoerd waardoor de rietvogels en graszangers in dit gebied wellicht wat onderbelicht zijn gebleven. In alle telgebieden zijn extra tellingen verricht, doch deze zijn veelal onvolledig. De werkgroep moest het dit jaar met drie man minder doen.

In telgebieden 7A, 11A en in mindere mate in 3A en 13A is gewerkt met GPS als hulp bij de positiebepaling. Met name bij nestvondsten van wilde eend en grauwe gans is een exacte locatie belangrijk om dubbeltellingen te voorkomen daar deze vaak zeer dicht opeen broeden. Helaas was de GPS gedurende het begin van de telperiode bij het opsporen van de ganzennesten nog niet beschikbaar. De meeste tellers tekenden de gelopen route in en/of noteerden zaken als rietplukken, de ligging van veekveldjes etc. Dit verdient aanbeveling aanzien het de verwerking van de gegevens aanzienlijk vergemakkelijkt.

Degenen die voor een telling stonden geroosterd, waren er verantwoordelijk voor dat die telling ook daadwerkelijk plaatsvond. De ervaring leert dat gezien de aard van het gebied, het de aanbeveling verdient altijd minimaal één reserve datum achter de hand te houden, mocht de telling onverhoopt niet door kunnen gaan. Indien nodig diende voor vervanging te worden gezorgd. Elke deelnemer ontving een soortgelijke instructie als vorig jaar, aangepast met nieuwe ervaringen.

Door Stichting Het Zeeuwse Landschap werd wederom een GPS beschikbaar gesteld. Bovendien is één telling in 11A door een medewerker van HZL uitgevoerd aangezien hiervoor geen vrijwilliger beschikbaar was. Wederom konden we gebruik maken van de faciliteiten van het BCS. Met dank aan Chiel Jacobusse, Jos Neve en Kitty de Putter.

Tabel 1. Rooster 2009

Periode\ gebied	3A	7A	11A	13A	Tellers
04/04-11/04	EN+WN	HB	DP+MT	MJ	BC Barabara de Coninck
					DP Diny de Putter
18/04-25/04	MJ	BC+ST	MB/WC	EN+WN	EN Edward Neve
					WN Wim Neve
02/05-09/05	BC+ST	EN+WN	MB/WC	MJ	HB Huub Bun
					JM Jean Maebe
16/05-23/05	HB	BC+ST	MT+DP	EN+WN	MB Marc Buijsse
					MJ Marc Jeurisse
30/05-06/06	BC+ST	MB/RD	MJ+RD	EN+EN	WC Wannes Castelijns
					MT Marc den Toonder
13/06-20/06	MJ	EN+WN	MB/WC	JM	RD Ron d'Hondt
					ST Stefaan Thiers
27/06-04/07	MT+DP	BC+ST	MJ+RD	EN+WN	
11/07-18/07	EN+WN	DP+MT	MB/WC	RD	
nachtvogels (facultatief)	HB	MB	MB	MB	

Water en weer in voorjaar 2009

Ontleend aan de sites van het KNMI en het Hydro Meteo Centrum Zeeland (waterstanden meetpaal Schaar van de Noord nabij Marlemont) aangevuld met aantekeningen van tellers.

De maanden januari en februari werden gekenmerkt door rustig weer met lage temperaturen, nu en dan sneeuwval en perioden met vorst. Ook het water gedroeg zich rustig en bij de springtijden kwamen alleen de

lage delen dras te staan (NAP tot +355). Op 23/1 passeerde een diepe depressie met veel regen en harde windstoten. Het scheldewater werd daarbij meer dan een meter opgestuwd (NAP+342) zodat de schorren, ondanks dat het pas doodtij was geweest, door het overslaande water grotendeels onder water kwamen. Alleen de hogere oeverwallen bleven droog. Doordat het schor gedurende de wintermaanden niet echt volledig onder water is komen te staan en het relatief rustige weer, zijn er nauwelijks veekvelden afgezet. In maart was het relatief zacht, droog en zonnig. Hierdoor en door de lage waterstanden bij springtij werden de nesten van ganzen en eenden die in februari en maart met de eileg begonnen ditmaal niet weggespoeld. Ook april was een zachte overwegend droge en zonnige maand zonder hoge tijen. Hetzelfde geldt voor mei alhoewel op 14 mei een zware bui overtrok. Ook in de nacht van 25 op 26/5 trok een zwaar buiencomplex over met veel onweer en grote hagelstenen. De eerste helft van juni was tamelijk koel met in de periode 7 tot 11 juni vrij veel overtrekkende depressies waaruit regen viel. Daarna bleef het rustig en warm en met name de laatste weken werden gekenmerkt door warme zwoele avonden. Het begin van juli was tamelijk koel, daarna was het wisselvallig weer met veel zon en enkele onweersbuien. Gedurende juni en juli waren er geen hoge tijen waarbij het schor dras kwam. Pas op 25/7 liepen de lage schorren voor het eerst in maanden onder (NAP+349).

Resultaten

In Saeftinghe zijn er diverse factoren van invloed die het karteren nadelig beïnvloeden.

- Het getij bepaalt in hoge mate het broedsucces. Veel nesten spoelen weg tijdens een hoog springtij in het voorjaar. De meeste vogels beginnen daarop – vaak in de buurt - met een vervolglegel.
- Het getij bepaalt de telactiviteiten. Zelden kan op de meest gunstige tijd van de dag worden geïnventariseerd. Feitelijk is het overgrote deel van het gebied alleen te inventariseren rond laagwater. Gedurende hoogwater inventariseren kan ook maar hiertoe is maar een enkeling in staat.
- Buitendijks zijn de weersomstandigheden extremer dan binnendijks. Doordat het landschap vlak is, staat er meer wind, waardoor de vogels minder zingen en bovendien moeilijker te horen zijn.
- Het terrein biedt veel dekking zodat met name broedende vogels moeilijk worden opgemerkt. Daarentegen zien de vogels een teller al van verre naderen waardoor ze zich tijdig kunnen drukken.
- Door de uitgestrektheid en het ontbreken van duidelijke herkenningspunten kunnen territoria bij vervolgbezoeken moeilijker worden teruggevonden of kunnen meerdere territoria die bij elkaar in de buurt liggen als één territorium worden genoteerd (bij niet gelijktijdig zingen). Het gebruik van GPS is voor een goede inventarisatie onontbeerlijk.
- In en bij zilvermeeuwkolonies is het lawaai zodanig dat zangvogels slechts met moeite kunnen worden gehoord, indien aanwezig. Door de sterke afname van de zilvermeeuw speelt dit nu minder.

Als gevolg van deze handicaps is bij het interpreteren van de gegevens soms iets soepeler omgesprongen met de SOVON-criteria. De weersomstandigheden waren dit jaar overigens tamelijk gunstig om tot een goede inventarisatie te komen. Van alle vier de plots zijn meer dan voldoende geldige waarnemingen verzameld om tot een verantwoorde interpretatie te komen.

Tabel 2. Data van inventarisatiebezoeken (* aanvullingen; geen volledige telling)

	3A	7A	11A	13A
begin april	07/4 0945-1145 EN+WN	10/4 0900-1145 HB	11/4 0900-1230 DP+MT	04/4 0745-1010 MJ
half april	19/4 0720-1030 MJ	25/4 0900-1330 BC+ST+E+W	21/4 0700-1100 MB	15/4 0845-1100 EN+WN
	21/4 0545-0600 MB*		26/4 1100-1300 MB+JB*	25/4 0700-0930 MB
	21/4 1430-1600 MB			
begin mei	02/5 0900-0930 MB+N*	04/5 0600-0715 MB*	04/5 0800-1330 MB	02/5 0730-1000 MJ
	07/5 0715-1045 BC+ST	12/5 0835-1140 EN+WN		
half mei	21/5 0730-1130 HB	19/5 0645-1100 BC+ST	17/5 1300-1715 DP+MT	19/5 1030-1230 EN+WN
begin juni	01/6 0600-1130 BC+ST	02/6 1830-2200 MB	30/5 1300-1630 MJ+RD	28/5 0930-1200 WN+F
			01/6 1500-1630 MB+JB+B*	03/6 1000-1200 WN+F
half juni	13/6 0745-1115 MJ	17/6 1520-1625 MB*	14/6 1200-1300 MB+JB*	13/6 1400-1645 JM
	17/6 1300-1500 MB*	19/6 0830-1130 EN+WN	17/6 1700-2100 MB	
	17/6 2215-2315 MB*			
begin juli	27/6 0835-1200 DP+MT	03/7 0645-1115 BC+ST		29/6 1400-1630 EN+WN
half juli	11/7 0900-1105 EN+WN	19/7 0630-1030 DP+MT	13/7 1145-1500 WC	20/7 1500-1730 RD
Rallen	30/6 2115-2245 HB			

(Aansluiters: N: Nico van Kerkhove, JB: Jenny Buise, F: Fia Neve, E: Evert Vandeberg, W: Willy de Cort, B: Bert van Broekhoven)

	3A (30ha)						7a (39ha)						11A (60ha)						13A (32ha)						Totaal (161ha)								
	1997	2004	2006	2008	2009		1997	2004	2005	2006	2007	2008	2009	1997	2004	2006	2007	2008	2009	1997	2004	2006	2007	2008	2009	1997	2004	2006	2007	2008	2009		
GG			2	2	2	3		1	3	4	8	8	7	1	12	10	19	22	19		1	1	3	2	1	1	16	17	32	34	30		
CQ			1	1	1	0			0	0	1	0	1		2	4	2	5			1	1	0	0	1	1	3	7	3	6			
NQ			0	1	1	1											1				1	0	0	1		1	0	2	1	2			
BE	3	6	2	6	3	3	2	2	4	7	5	3	4	1	5	6	6	6	5	4	3	6	7	4	6	10	16	21	24	16	18		
PY																		1	0										1	0			
KE	1	1	0	1	1	1	1	1				0	0	1	2	1	1	2	1		1	1	1	0		3	4	3	1	3	2		
WE	13	17	29	23	11	9	15	15	28	24	25	22	26	17	21	39	48	37	39	4	11	8	9	5	4	49	64	100	105	75	78		
soepend												1					1												2				
SE	2	3	2	2	2	2				0	0		0	2	1				0	1	1	1	1	1	0	3	4	3	2	3	2		
QE																										2	1		0	0			
BN	1	1	0	0	0	1							0				0								1	1		0	0	1			
PT	1																									1							
FA	1	1			0	0														1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	0			
WR	3	5	4	3	5	5	2	2	3	3	2	5	4	3	1	2	1		4						1	5	10	8	8	13	14		
KG																														1			
PH	1											1														1				1			
WH	1	1			1	1			1	3			1	2	2	1	3	1	2		1	1				2	4	6	3	2	3		
MK	1	3	2	0	2	1			1	2	1	2	1	2	2	4	8	3	3	1	2		2			4	7	7	12	6	6		
SC	6	8	5	5	4	8	8	7	6	6	7	9	9	9	15	14	13	17	16	9	12	8	10	8	11	32	42	33	35	38	44		
KT			0		0	2														12	46	26	12	14			46	26	12	16			
SL														1																			
KI	4	4	7	8	6	8														6	6	9	9	9	8	9	10	16	17	15	16		
GT	1	2	2	1	2																		1		2	1		2	3	1	4		
TL	24	32	32	33	21	35	23	29	32	36	40	36	44	28	62	88	94	109	86	5	23	25	24	33	25	80	146	181	191	199	190		
ZY			1	0						1			0					2	6			0		0			1	1	2	6			
KM				0	0						1	0	0				1	2	8	286							1	3	8	286			
XM			1	3	1	2			3	6	1	3	11	4	3	12	7	13	7					1	1		4	6	15	14	17	20	
ZM	75	31	24	42	13	40	154	109	87	126	79	98	82	215	361	214	119	238	217	208	70	50	31	9	7	652	571	414	271	358	346		
VD														109	3	4	123	345	189							109	3	4	123	345	189		
NS																		1															
HL				0	0								0							1	3	1	3	1	1	1	3	1	3	1	0		
HD	1	2	1	1	2	1			1					1				1		2	1			0		4	3	1	1	3	1		
VW	1	1			1	1									1					2	4	4	7	4	8	3	6	4	7	5	9		
GP	7	12	12	17	18	20	4	14	11	8	15	13	13	2	6	8	6	4	8	4	7	6	9	9	13	17	39	34	47	44	54		
GY	10	11	10	9	10	9	8	24	13	10	18	17	19	6	15	13	20	21	15	5	6	1	2	4	4	29	56	34	49	52	47		
egj	1																								1?		1						
wY			0	0																2	2	1		0		2	2	1	0	0			
BB	17	16	10	8	12	5	5	8	9	8	9	6	4		8	3	1	2	2			1		1	2	35	32	22	18	21	13		
WI		2	1	2	2	6				1	2	1	9				2		5								2	2	6	3	20		
SH					1	3													1											1	4		
RZ	1	8	2	2	5	5	3	5	6	4	7	4	6		6	3	6	9	14						1	4	19	9	15	18	26		
SN					1																						1						
XK	1	5	1	2	2	1			1	2		1	1		1		1						3			1	7	1	3	6	2		
BM																																	
KN		2	2	1	1	2				1												0						2	2	1	1	2	
RG	13	15	15	11	12	16			9	16	13	13	24	24	3	18	18	20	23	23								25	49	46	56	62	65
GS	1																										1						
TOT	187	193	169	186	141	193	234	236	226	256	249	252	267	403	548	442	507	868	953	267	158	174	149	114	111	1091	1135	1041	1091	1375	1524		
n	22	28	24	24	27	28	12	14	17	17	18	17	18	16	21	19	23	23	22	15	21	20	19	20	18	28	36	33	34	38	36		

Tabel . Aantal territoria per jaar per gebied. (0 = waarnemingen in broedseizoen maar niet broedindexrend; n = aantal soorten)

Discussie:

Van alle telgebieden beschikken we nu over vergelijkbare gegevens van de jaren 1997 en 2004 tot en met 2009. Van plot 7A zijn ook van 2005 gegevens beschikbaar. Deze zijn in de bovenstaande tabel verwerkt.

Gemiddeld ontlopen de gegevens van de jaren 2000 elkaar weinig. Daarentegen wijken die van 1997 met name voor 11A en 13A behoorlijk af. Deze twee deelgebieden zijn toen minder volledig geïnventariseerd.

Bovendien werd toen veel hinder ondervonden van de alom aanwezige zilvermeeuwen met hun kabaal. Desalniettemin laat ook de westelijke helft bij veel soorten een toename zien. De toename in het oosten ten opzichte van halverwege de jaren negentig is dus deels reëel.

Broedseizoen 2009 week in grote lijnen niet veel af van de vorige jaren. De grote verschillen zaten hem in de kolonievogels zoals visdief en kokmeeuw waarvan de vestiging sterk afhankelijk is van de hoeveelheid beschikbaar veek in de buurt van visrijk water. Het aantal soorten lag ietwat lager. Enkele soorten ontbraken maar er was ook een nieuwkomer zoals het baardmannetje.

Er begint zich een aantal trends af te tekenen alhoewel dit met de nodige voorzichtigheid moet worden gesteld. De telperiode is immers nog maar kort. De blauwborst is de enige soort die duidelijk een neerwaartse trend laat zien sinds met de tellingen is begonnen. De rietgors lijkt daarentegen nog steeds toe te nemen. De graszanger kende een topjaar. Ondanks de strenge winter waren er al in het vroege voorjaar overal zangposten, zowel in de plots als daarbuiten. Na de eerste geboortegolf wemelde het bij wijze van spreken overal van de graszangers in de westelijke helft van het gebied.

Het broedbiotoop van de waterral (riet en veek)

Door het zachte weer in januari en februari, waren de ganzen en wilde eenden er vroeg bij en ditmaal met succes. Bij de eerste tellingen werden zeer veel nesten gevonden. Opmerkelijk was het flinke aantal Canadese ganzen waarvan legfels werden gevonden. Dit staat in scherp contrast met vorig jaar toen alles eind maart wegspoelde en er nauwelijks aan een vervolglegsel werd begonnen. De wilde eend deed het wederom erg matig in de met koeien begraaide plots. Zowel wilde eenden als grauwe ganzen zochten duidelijk het gezelschap van soortgenoten en soms ook van elkaar, waardoor een zekere clustering van nesten optrad. Nesten van grauwe ganzen en van wilde eenden lagen soms slechts enkele meters uiteen. De nijlganzen betreft dit jaar alleen territoriale vogels. Er was geen reproductie.

Slobeend in 3A (Stefaan Thiers)

visdief, kokmeeuw, zilvermeeuw, zwartkopmeeuw en kleine mantelmeeuw. Bergeend, wilde eend en waterral werden aangetroffen in en onder het veek. De kluten in 13A hebben nauwelijks jongen grootgebracht.

De tureluur, de meest karakteristieke broedvogel van het gebied, liet opmerkelijke verschillen zien tussen de diverse plots. In twee deelgebieden was er toename en in twee was er afname. In plot 3 was de forse toename waarschijnlijk het gevolg van het herstel van de vegetatie in de strook langs de dijk.

Het deel van de rijksdam dat grenst aan de dijk, was gedurende het voorafgaande najaar opgehoogd. Om vertrapping door het vee te voorkomen, was dit stuk tijdens het beweidingseizoen afgezet met een stroomraster. Kluut, scholekster en kievit maakten onmiddellijk van de gelegenheid gebruik om binnen dit raster te nestelen. Een koppel kleine plevier toonde belangstelling maar er is geen nest gevonden. Plot 3A wordt veelvuldig door vossen belopen doch van alle steltlopers zijn redelijke aantallen jongen waargenomen.

Tureluur in strandkweek (Frits van Velzen)

Het aantal zilvermeeuwen was iets minder dan vorig jaar. In drie plots was er een geringe afname maar in plot 3 een forse toename. Ook dit jaar werd het aantal zilvermeeuwterritoria geschat door enkele malen de aantallen te tellen in en boven de kolonies en die te delen door een factor 1.2. Deze factor is ontleend aan Castelijns & Wieland (2005) en is gebaseerd op onderzoek elders.

Ten einde deze factor te controleren voor Saeftinghe is op 24/5 (MB+HB+RD) en 29/5 (MB+JB) op de Graauwse Plaat bij laagwater een grote kolonie zilvermeeuwen geheel uitgekamd op nesten. Het grootste obstakel daarbij bleek evenwel niet het opsporen van de nesten maar het schatten van het aantal vogels in de lucht. De kolonie was gewoon te uitgestrekt om alle vogels in een keer op te doen gaan, waardoor slechts een grove benadering mogelijk was: 300-350 ex. In totaal werden 241 nesten opgespoord, waarvan 71 lege (net begonnen of net verlaten met pulli in de buurt). Dit geeft een factor die zich tussen 1.2 en 1.5 ophoudt. Gezien de onnauwkeurigheid van de schatting, wordt dit onderzoek volgend jaar overgedaan en dan met

een tiental kleine nederzettingen. Overigens wordt betwijfeld of de factor bij hoogwater en laagwater dezelfde zal zijn. Uitgaande van tellingen over een periode van jaren uitgevoerd door Henk Castelijns, was de reproductie bij de zilvermeeuwen lager dan ooit tevoren.

Voor het derde achtereenvolgende jaar werd een forse visdiefkolonie aangetroffen op de Marlemontse plaat binnen plot 11. Deze lag grotendeels op een met veek bedekte oeverwal aan de noordoostelijke rand van een kokmeeuwkolonie en op een honderd meter van een zilvermeeuwnederzetting. Er werden 185 nesten gevonden waarvan het merendeel op dit veekpakket en enkele tientallen elders, verspreid tussen de kokmeeuwen. Van de kokmeeuw werden dezelfde dag 286 nesten gevonden. Nesten lagen zowel op veek als tussen de begroeiing van zeebies en strandkweek. Boven de kolonie alarmeerden minimaal acht zwartkopmeeuwen. Ten einde de kolonie minimaal te verstoren (met het oog op de zilvermeeuwnederzetting ernaast), is geen tijd besteed om de zwartkopmeeuwnesten te zoeken. Vier nesten van visdief en een van zwartkopmeeuw vormden een kleine nederzetting op een veekpluk in het noordwesten. Opmerkelijk was dat wederom een aantal zilvermeeuwen op zeer korte afstand hun nesten hadden. Het lijkt erop dat zowel de visdieven als kokmeeuwen toch tot op zekere hoogte profiteren van de bescherming van hun luidruchtige burens. Het is niet zo dat de zilvermeeuwen pas verschenen nadat de twee andere soorten de locatie hadden bezet.

Hoog opgetrokken kokmeeuwnest

Het nachtonderzoek is dit jaar niet goed uit de verf gekomen ondanks een flinke periode met warme en zwoele avonden in de tweede helft van juni. Het bezoek in plot 3A leverde in één keer drie verschillende sprinkhaanrietzangers op in plaats van de twee territoria die aanvankelijk werden aangenomen.

Het toenemende aantal rietplukken trekt meer rietvogels aan. Zelfs in de intensief begraasde stukken geeft dat mogelijkheden. Soorten als waterral, rietzanger en rietgors blijken er met heel weinig genoeg te nemen.

Gedurende het hele voorjaar zwierf een paar bruine kiekendieven rond in en nabij plot 3A. Balts werd vertoond, de vogels vielen regelmatig in op dezelfde plek (in zeebies) maar een nest is niet gevonden.

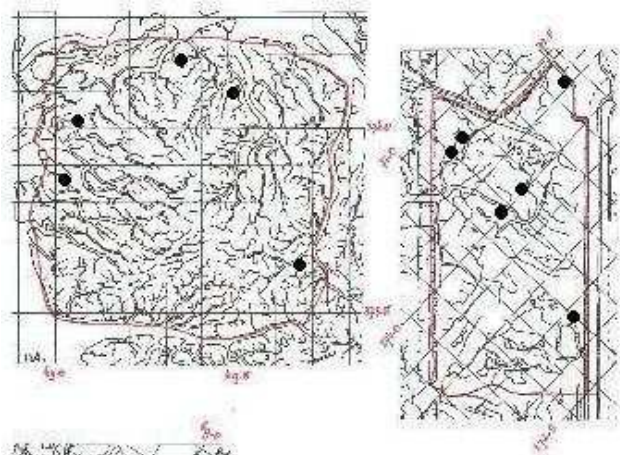
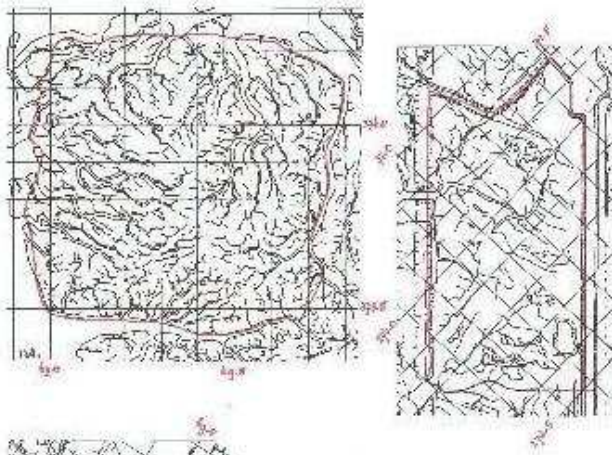
Literatuur:

Buise M.A., 2006. BMP in Saeftinghe 2006. M. Buise, Hulst.

Buise M.A., 2007. BMP in Saeftinghe 2007. M. Buise, Hulst.

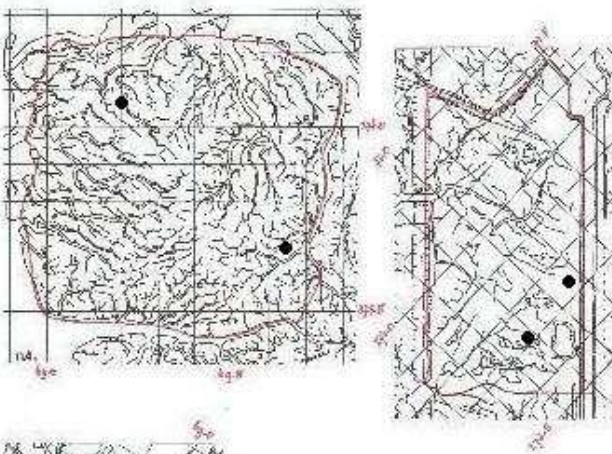
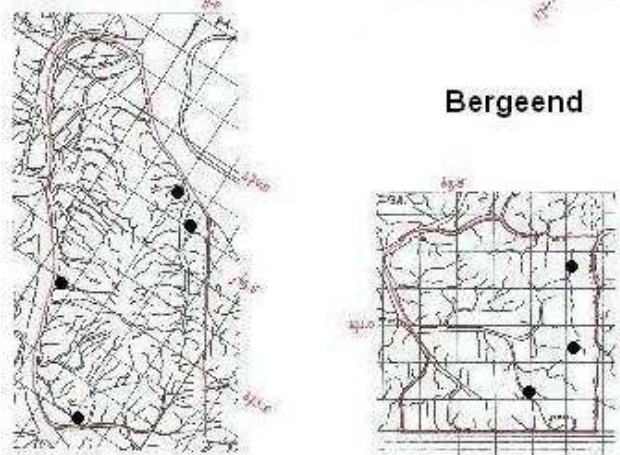
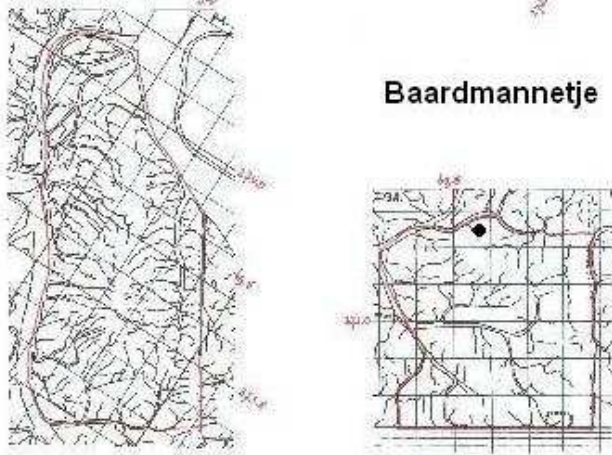
Buise M.A., 2008. BMP in Saeftinghe 2008. M. Buise, Hulst.

Castelijns W. & A. Wieland 2005. Broedvogelonderzoek 2004. Het Verdrongen Land van Saeftinghe. Stichting Het Zeeuwse Landschap, Heinkenszand.

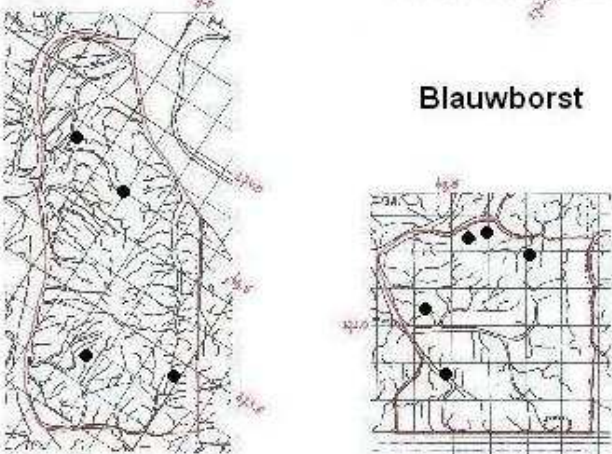

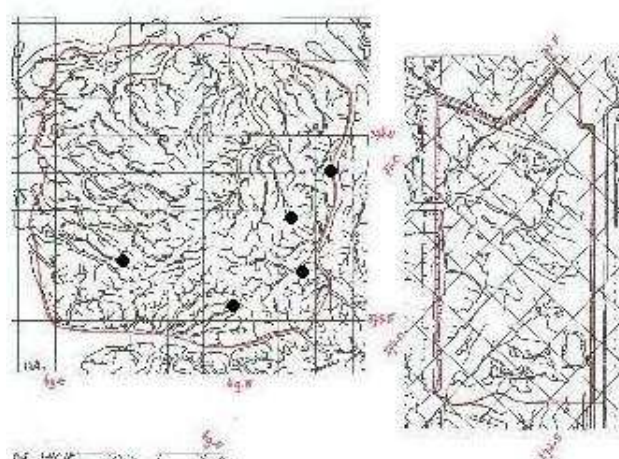
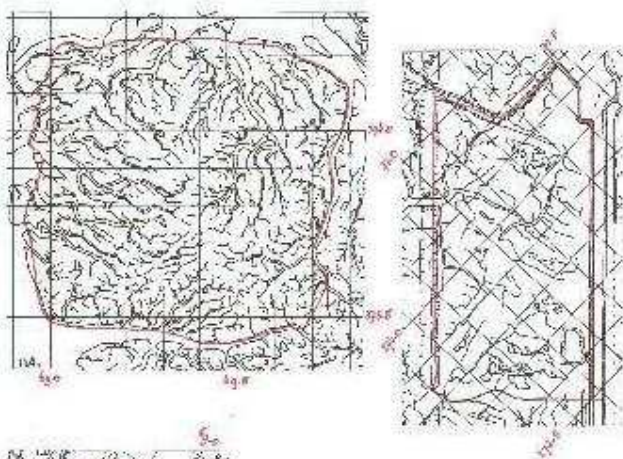
Baardmannetje

Bergeend

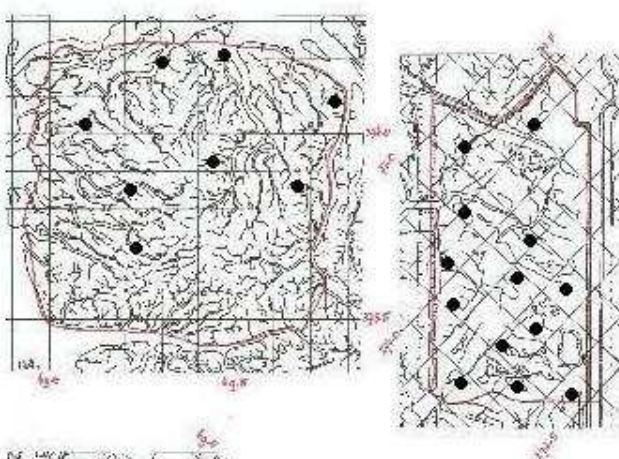
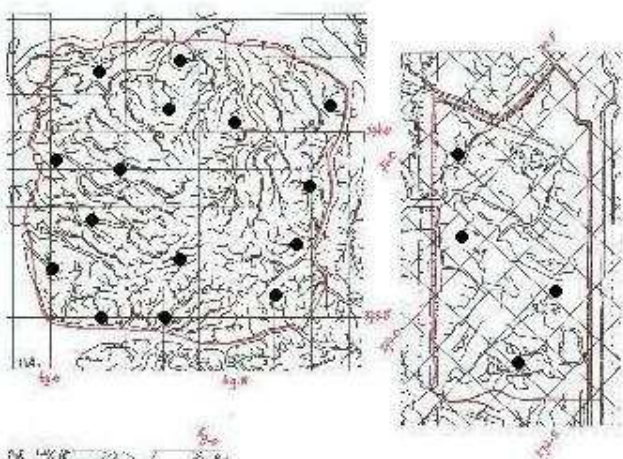
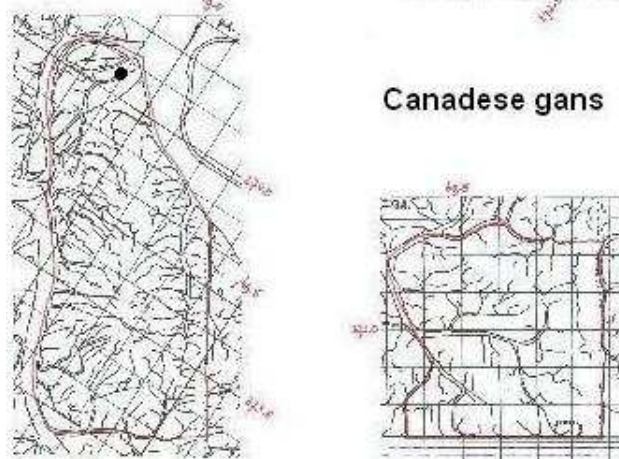
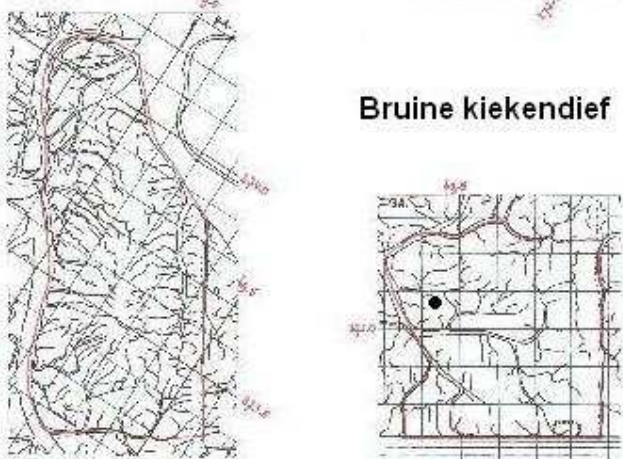
Blauwborst

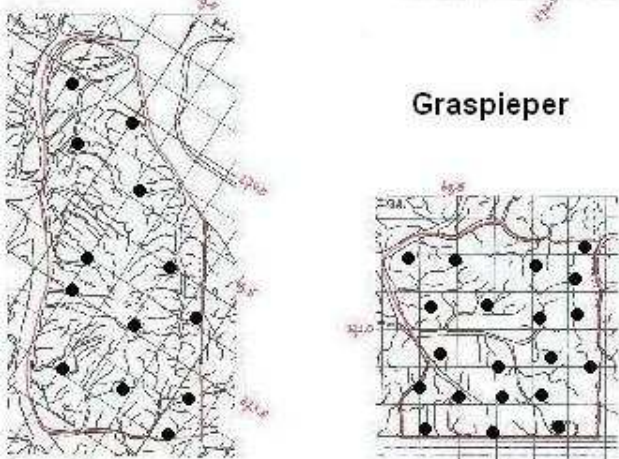
Bruine kiekendief

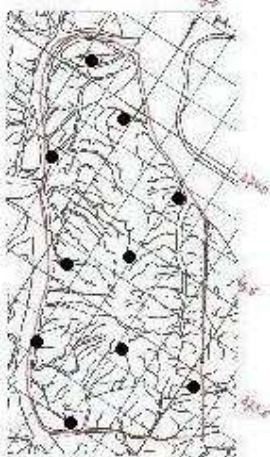
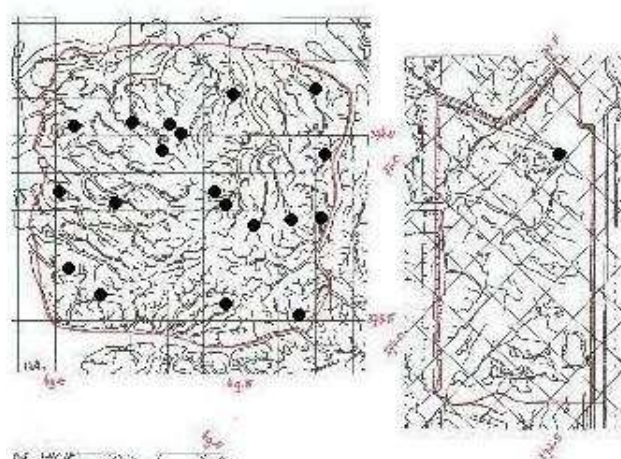
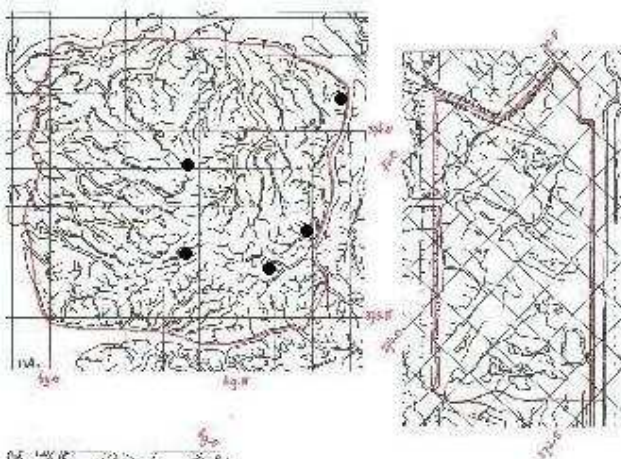
Canadese gans

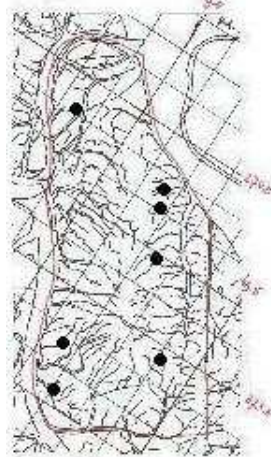
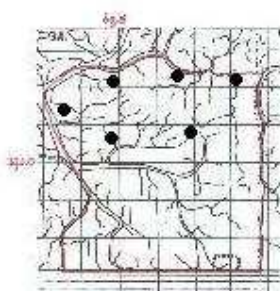
Gele kwikstaart

Graspieper

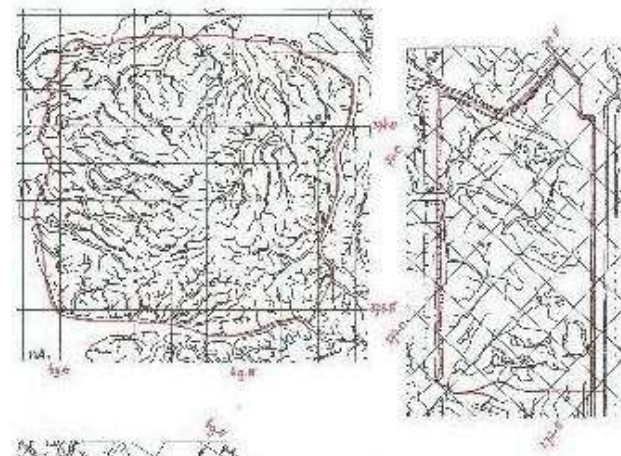
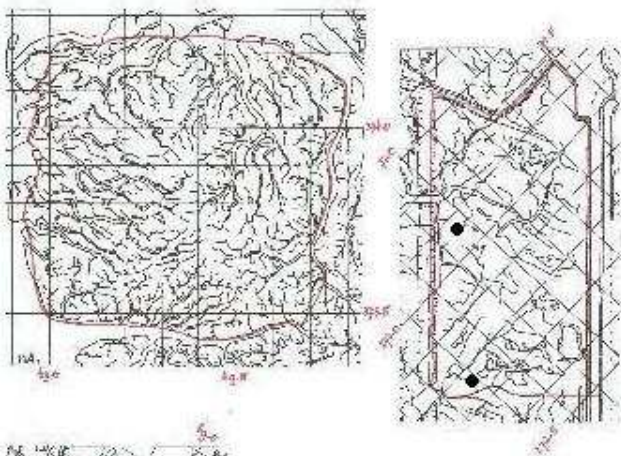
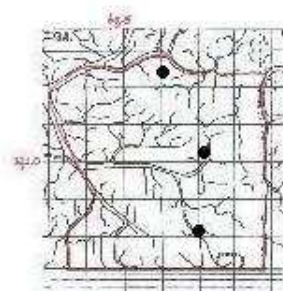

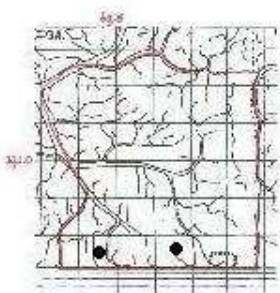
Graszanger

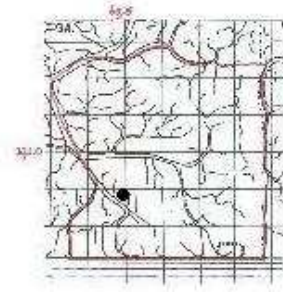
Grauwe gans

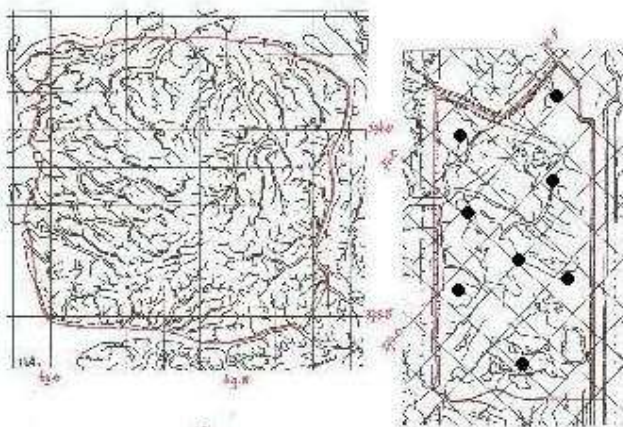

Grutto

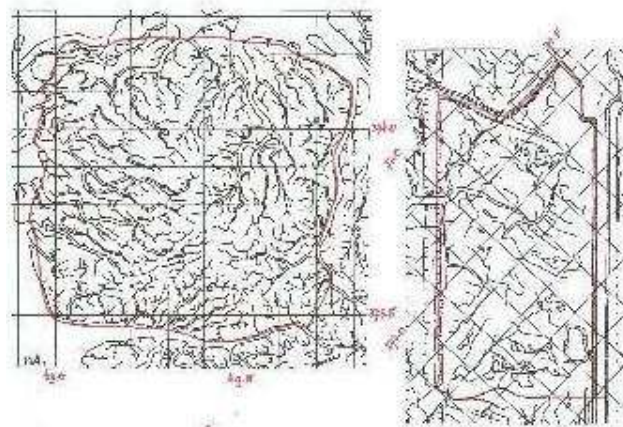

Houtduif

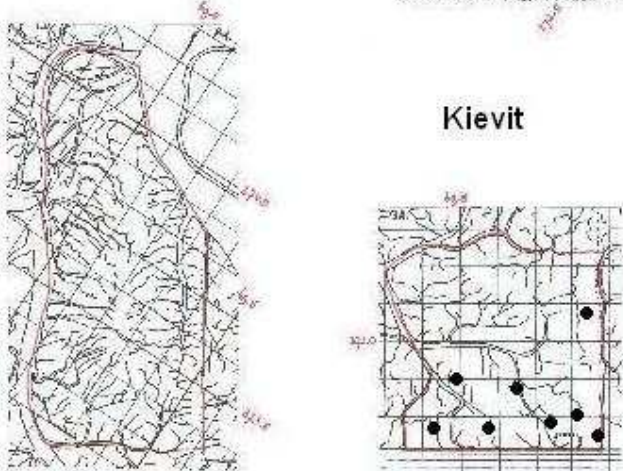

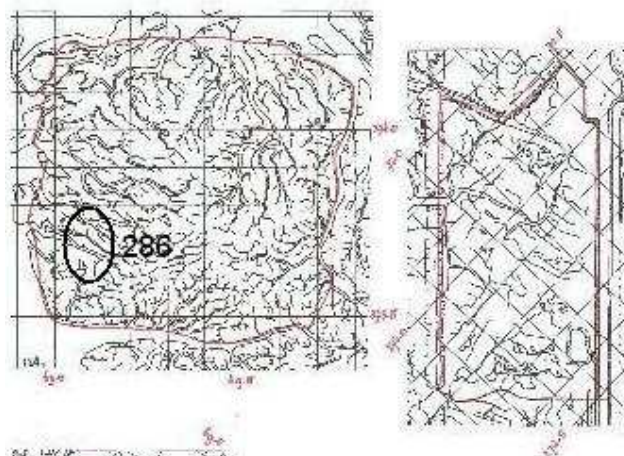
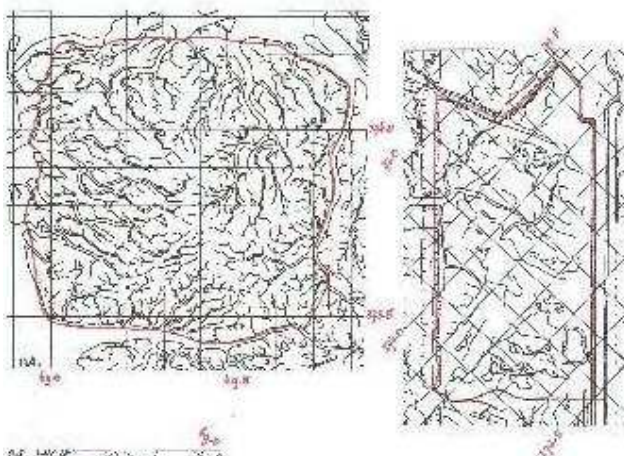

Kievit

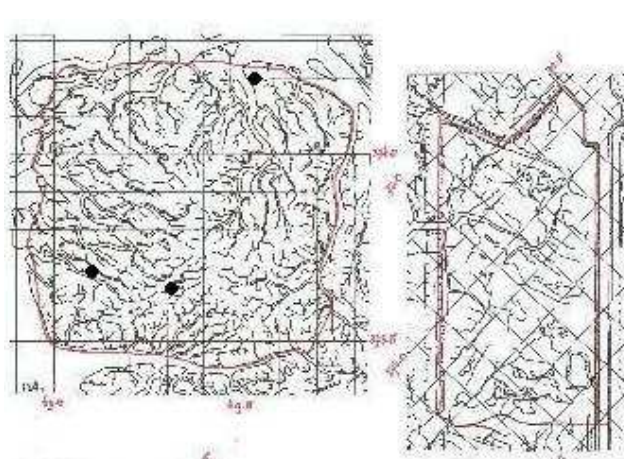
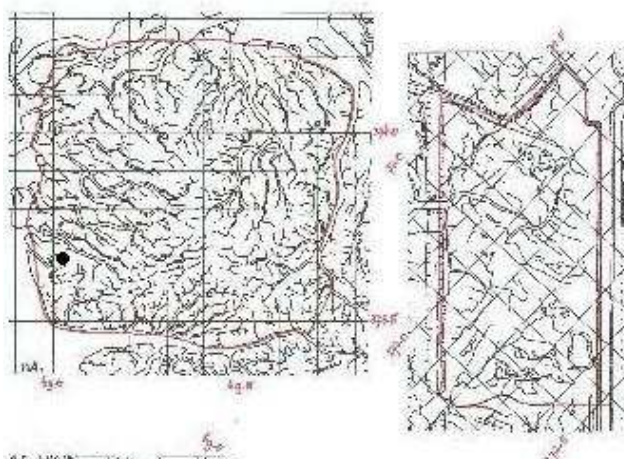
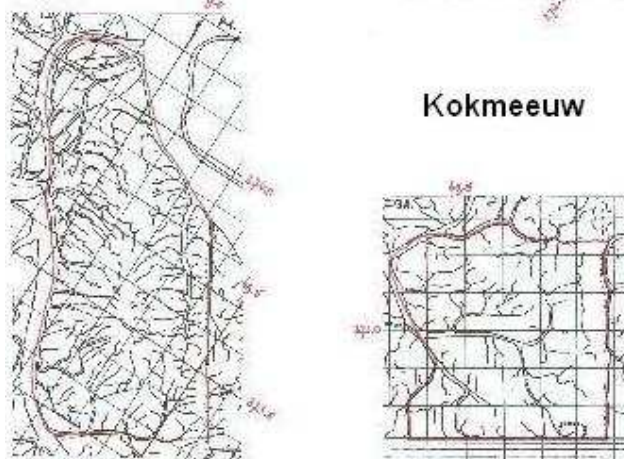
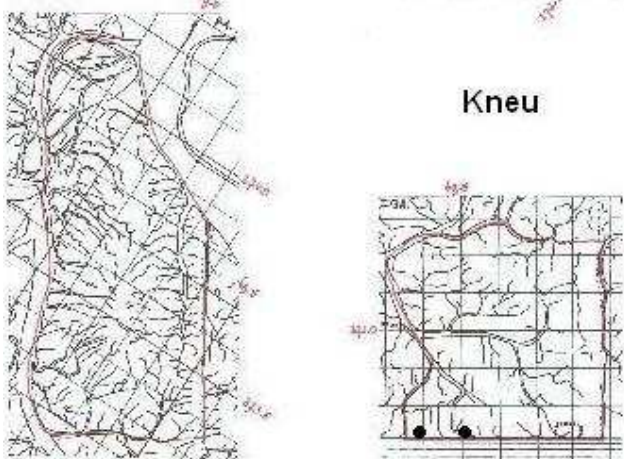
Kleine karekiet

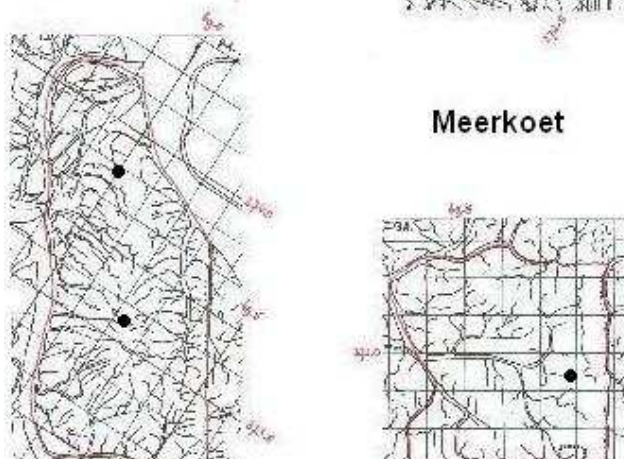
Kneu

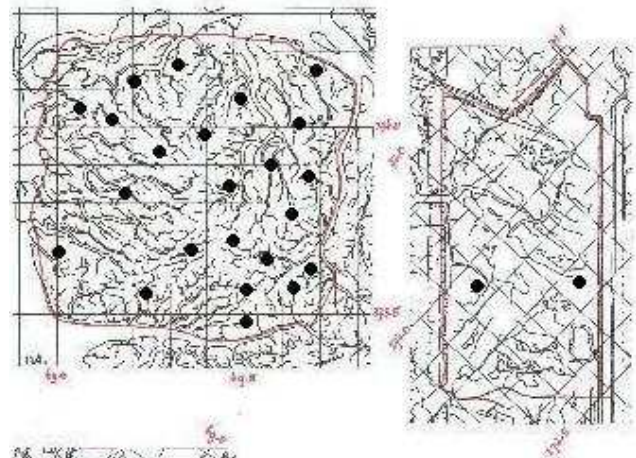
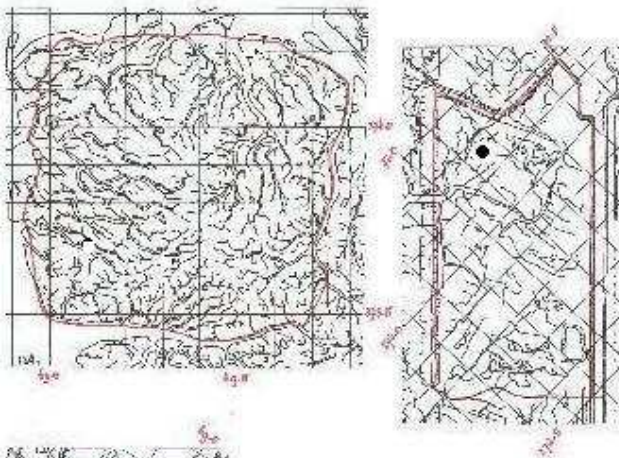
Kokmeeuw

Krakeend

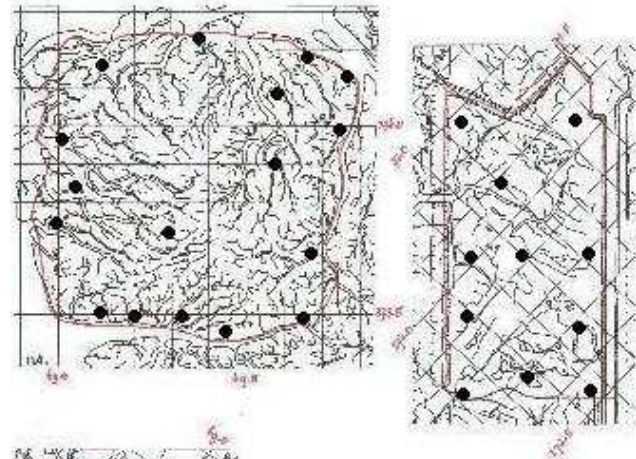
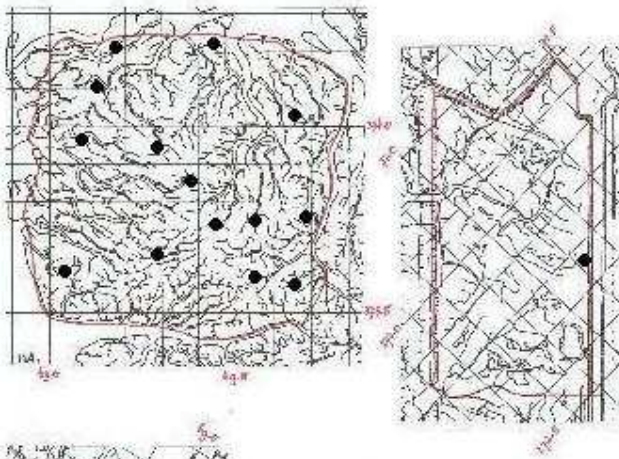
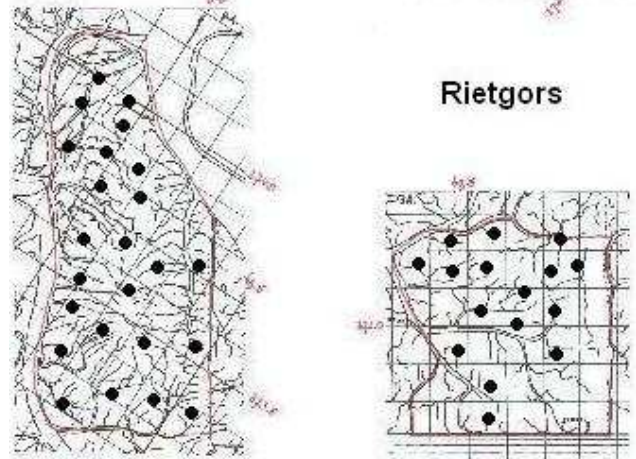
Meerkoet

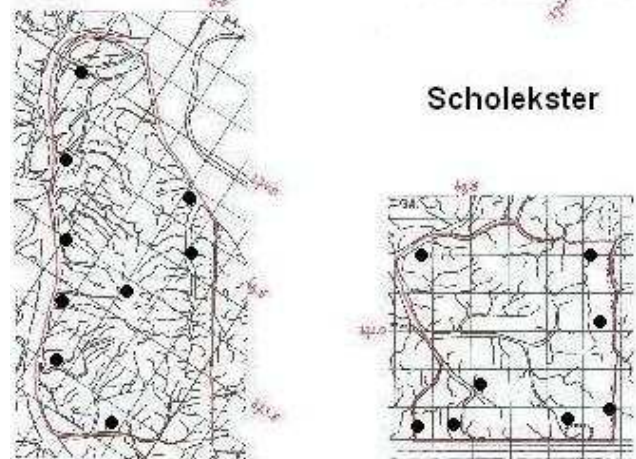
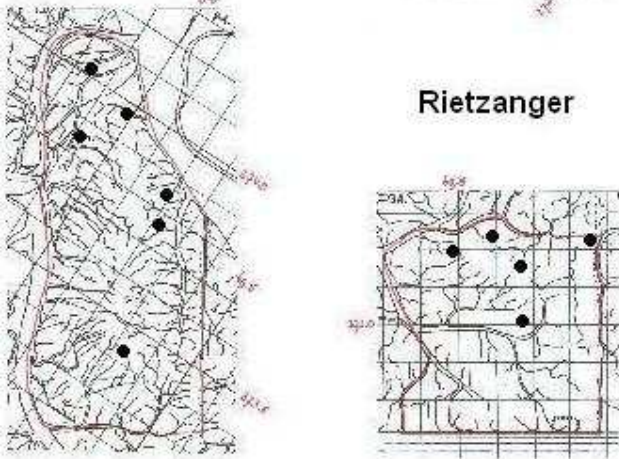
Nijlgans

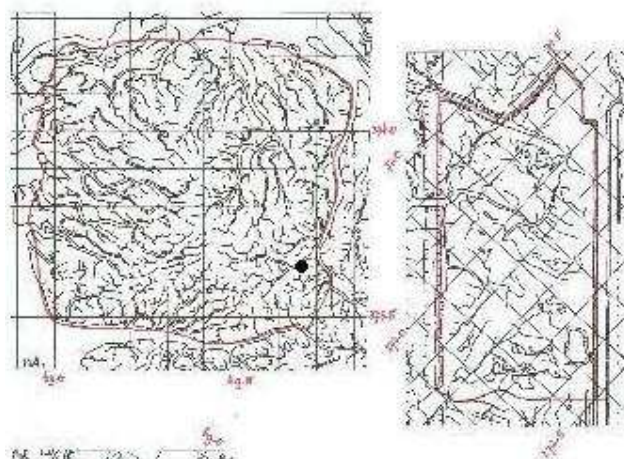
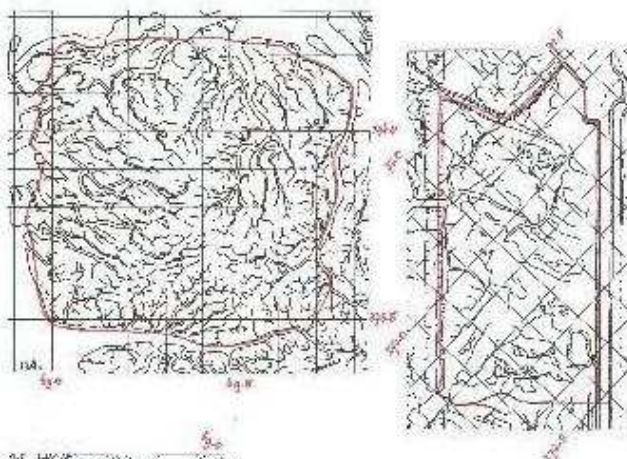
Rietgors

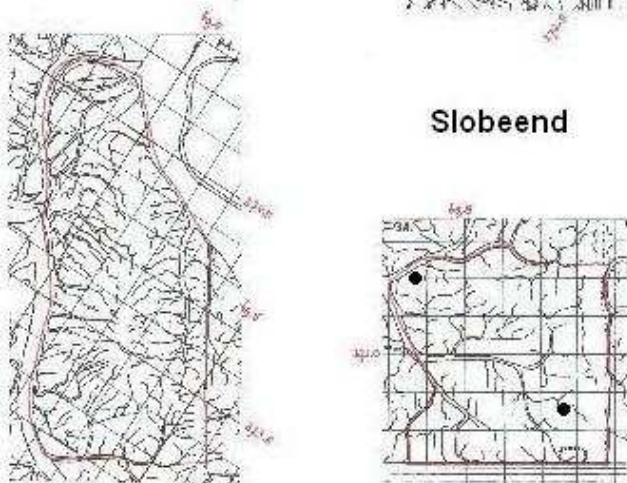
Rietzanger

Scholekster

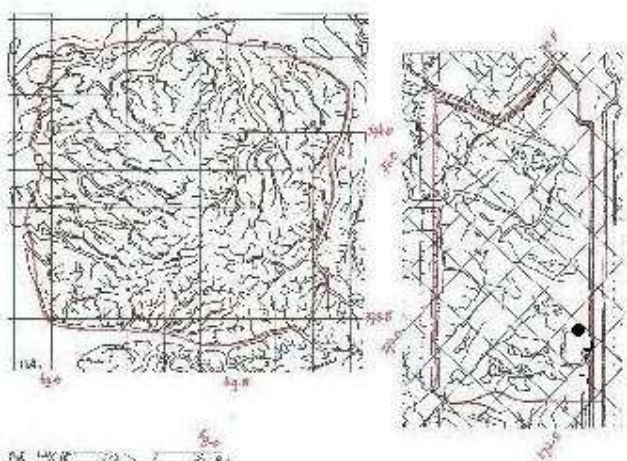

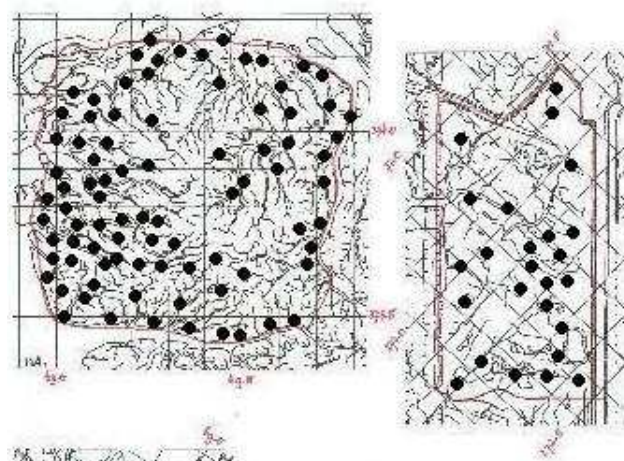
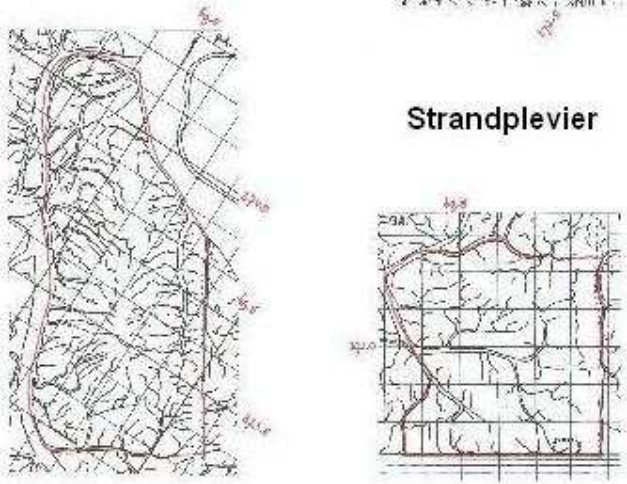
Slobeend

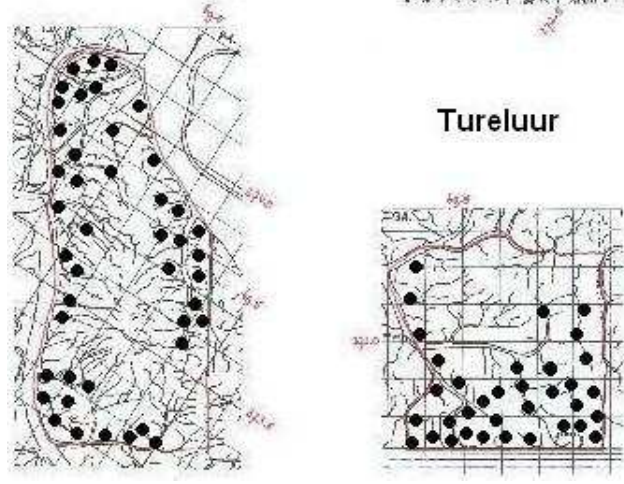
Sprinkhaanrietzanger

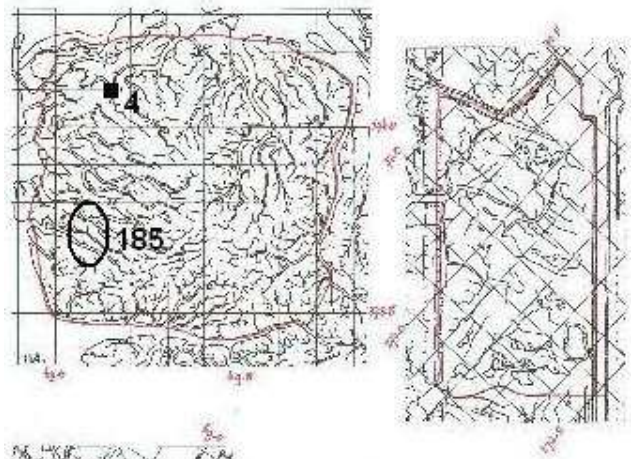
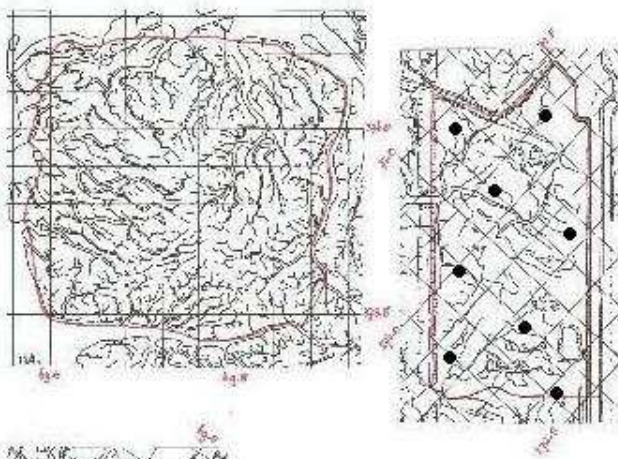

Strandplevier

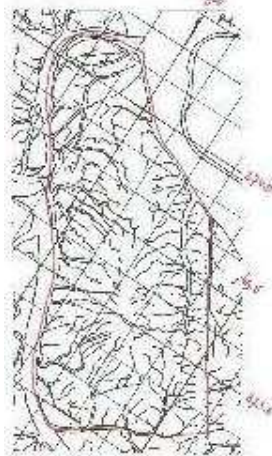
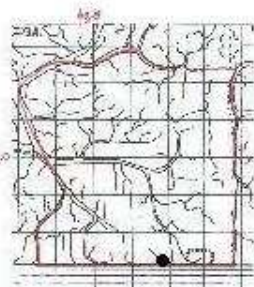

Tureluur

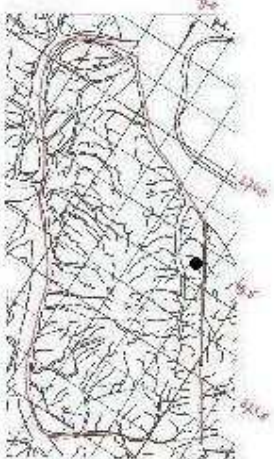
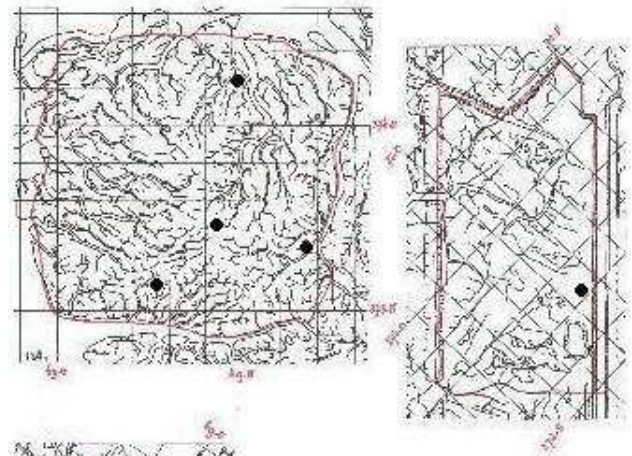
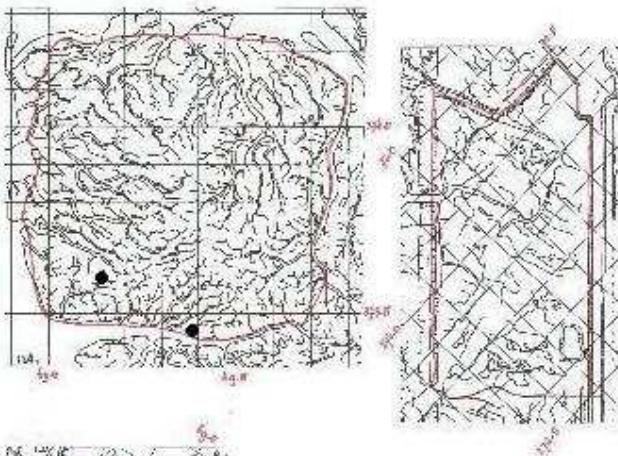
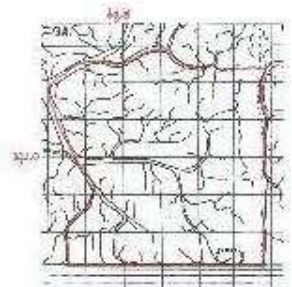

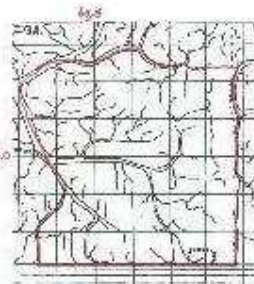
Veldleeuwerik

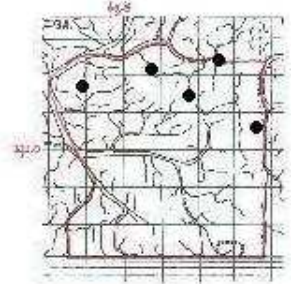
Visdief

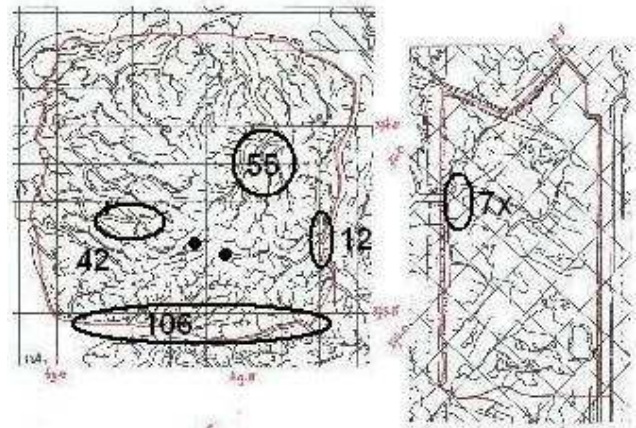
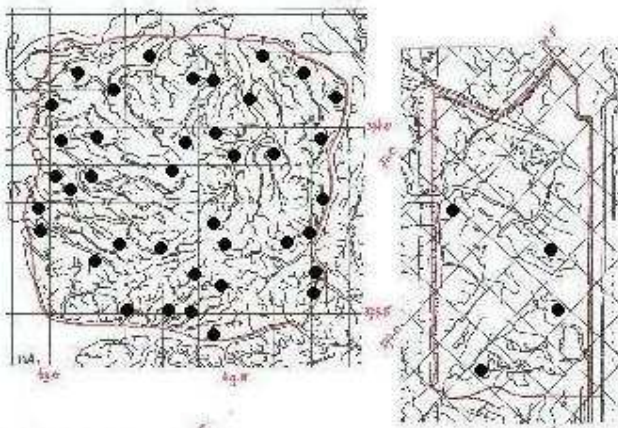

Waterhoen

Waterral

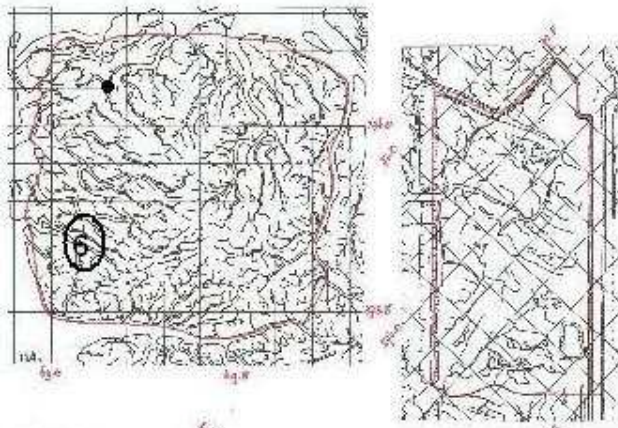

Wilde eend

Zilvermeeuw

Zwartkopmeeuw

Astronomisch getij ter plaatse van Bath 2009: april - mei - juni - juli
(ontleend aan de site van Hydro Meteo Centrum Zeeland)

juli 2009				juni 2009				mei 2009				april 2009			
datum	hoogwater lokale tijd NAP	laagwater lokale tijd NAP		datum	hoogwater lokale tijd NAP	laagwater lokale tijd NAP		datum	hoogwater lokale tijd NAP	laagwater lokale tijd NAP		datum	hoogwater lokale tijd NAP	laagwater lokale tijd NAP	
1 wo	11:08 257	4:56 -239		1 ma	10:40 274	4:36 -253		1 vr	8:37 279	2:39 -242		1 wo	7:46 302	1:58 -233	
2 do	12:16 238	5:55 -218		2 di	11:45 265	16:56 -194		2 za	9:50 258	15:06 -207		2 do	20:12 260	14:26 -228	
3 vr	0:41 228	18:25 -181		3 wo	0:15 239	18:05 -191		3 zo	22:23 215	16:06 -190		3 vr	21:50 223	15:12 -208	
4 za	1:52 235	19:46 -186		4 do	12:56 263	6:50 -237		4 ma	23:38 213	4:50 -227		4 za	9:50 227	3:40 -211	
5 zo	14:25 246	20:49 -199		5 vr	13:56 268	7:58 -235		5 di	0:52 229	17:19 -182		5 zo	22:32 194	16:16 -184	
6 ma	2:49 250	9:10 -210		6 za	14:45 273	8:52 -232		6 wo	13:28 273	6:04 -228		6 ma	11:18 221	4:58 -198	
7 di	3:42 255	21:41 -200		7 zo	3:06 267	21:12 -214		7 do	15:12 295	18:46 -188		7 di	0:00 189	17:36 -170	
8 wo	16:06 266	22:26 -217		8 ma	16:53 275	20:22 -206		8 vr	15:52 295	7:30 -240		8 wo	12:41 236	6:25 -201	
9 do	16:42 272	10:36 -194		9 di	5:10 288	9:38 -224		9 za	17:07 293	16:59 -205		9 do	1:19 216	19:15 -180	
10 vr	6:06 296	11:08 -198		10 wo	5:46 291	10:17 -216		10 zo	17:07 293	8:36 -253		10 vr	13:51 270	7:56 -226	
11 za	6:37 295	12:21 -200		11 do	6:22 288	21:59 -219		11 ma	5:20 305	20:52 -218		11 za	2:19 253	9:01 -254	
12 zo	18:53 293	12:56 -200		12 vr	18:38 273	10:17 -216		12 di	5:20 305	9:26 -255		12 zo	14:45 299	21:17 -222	
13 ma	7:46 277	13:26 -236		13 za	19:13 262	22:38 -224		13 wo	18:17 301	21:37 -224		13 ma	3:08 280	9:51 -268	
14 di	20:02 263	1:55 -231		14 zo	7:36 265	11:31 -206		14 do	18:53 264	10:46 -239		14 di	16:15 317	10:31 -268	
15 wo	2:22 268	13:58 -195		15 ma	8:08 252	12:06 -203		15 vr	19:28 246	22:58 -230		15 wo	4:28 308	22:43 -231	
16 do	9:05 258	14:36 -194		16 di	20:29 236	13:46 -189		16 za	20:06 226	11:18 -230		16 do	16:53 316	11:11 -261	
17 vr	21:26 246	15:16 -193		17 wo	8:56 241	2:49 -212		17 zo	20:06 226	9:26 -255		17 vr	5:06 317	11:47 -253	
18 za	22:25 235	3:56 -217		18 do	9:51 233	14:21 -185		18 ma	8:36 226	11:53 -224		18 za	17:26 313	23:55 -238	
19 zo	11:08 237	4:45 -209		19 vr	22:15 218	15:02 -182		19 di	21:56 193	0:09 -236		19 zo	18:06 305	12:21 -244	
20 ma	13:36 239	5:09 -189		20 za	23:18 219	3:36 -212		20 wo	20:56 209	18:26 -216		20 ma	6:19 314	0:32 -237	
21 di	14:37 273	6:06 -204		21 zo	11:58 241	15:49 -178		21 do	9:26 208	0:46 -232		21 di	18:39 287	12:52 -230	
22 wo	3:55 324	18:35 -185		22 ma	0:29 232	1:40 -225		22 vr	21:56 193	1:21 -223		22 wo	6:56 296	1:06 -231	
23 do	16:26 309	2:16 -193		23 di	13:02 259	2:16 -220		23 za	23:05 189	13:25 -192		23 do	19:16 265	13:20 -213	
24 vr	3:55 324	3:01 -262		24 wo	14:02 280	14:21 -185		24 zo	11:46 211	1:50 -214		24 vr	7:31 270	1:36 -218	
25 za	6:18 351	12:04 -230		25 do	1:27 256	15:02 -182		25 ma	0:18 204	2:26 -206		25 za	8:08 240	2:01 -207	
26 zo	18:41 324	12:46 -228		26 vr	13:02 259	3:36 -212		26 wo	20:56 209	14:38 -173		26 zo	20:26 214	14:16 -181	
27 ma	7:52 327	9:32 -225		27 za	14:02 284	4:35 -209		27 do	9:26 208	3:05 -197		27 ma	8:56 208	2:38 -194	
28 di	19:26 319	13:30 -225		28 ma	14:55 298	5:56 -175		28 vr	21:56 193	15:26 -161		28 di	21:16 186	14:58 -163	
29 wo	8:42 302	14:10 -220		29 di	3:16 306	18:05 -181		29 za	23:05 189	16:35 -153		29 wo	9:55 178	3:26 -175	
30 do	21:45 259	15:36 -196		30 vr	15:45 307	6:50 -219		30 zo	23:05 189	5:41 -193		30 do	22:26 162	15:55 -139	
31 vr	22:46 225	16:30 -179		31 di	10:08 281	11:32 -236		31 wo	11:46 211	18:10 -165		31 vr	11:26 167	5:21 -161	
	11:26 204	5:11 -190			22:29 255	0:03 -264			0:18 204	6:46 -208			12:58 197	18:06 -139	
						12:17 -232			12:55 239	6:46 -208				6:36 -178	
						0:53 -274			12:55 239	19:16 -186				19:12 -167	
						13:05 -229			12:55 239	7:40 -235				7:34 -203	
						1:40 -280			13:48 272	20:06 -206				20:06 -193	
						2:27 -281			2:13 266	8:36 -238				20:06 -193	
						14:35 -220			14:37 298	20:59 -222				8:36 -226	
						3:16 -274			14:37 298	9:28 -247				20:51 -213	
						15:25 -211			15:18 315	21:48 -233				9:20 -242	
						4:06 -259			15:18 315	10:13 -250				21:36 -224	
						16:16 -199			16:04 321	22:35 -242				10:03 -251	
									16:46 319	11:02 -249				22:17 -233	
									17:31 311	11:47 -244				10:46 -256	
									17:31 311	0:13 -254				17:46 321	
									18:19 298	12:31 -238				0:26 -247	
									18:19 298	0:58 -259				12:47 -246	
									19:09 284	13:16 -231				248 -248	
									19:09 284	13:16 -231				13:28 -235	
									20:06 270	14:03 -263				1:52 -247	
									20:06 270	2:38 -264				14:13 -224	
									21:03 259	14:56 -213				20:07 256	
									21:03 259	3:36 -260					
									22:05 249	15:48 -203					